

N:o 155.

Af herr **J. Hellgren**, om *skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förslag till lag om pantlånerörelse.*

Den affärsverksamhet, som i vårt land bedrifves under namn af pantlånerörelse och som i synnerhet i vissa stadssambällen tagit en mycket stor omfattning, har allt mer och mer dels på grund af det sätt, på hvilket den af många bedrifves, samt dels och framför allt på grund af sina i ekonomiskt och moraliskt afseende skadliga verkningar ådragit sig en allt annat än smickrande uppmärksamhet.

Meningen med denna rörelse har utan tvifvel från början varit god, ty det kan icke vara annat än godt, att tillfälle gifves den fattige att i nödens stund mot en sådan säkerhet, som han kan lämna, erhålla ett tillfälligt lån, hvilket under sådana omständigheter kan blifva honom till verklig nytta och hjälp ur den tillfälliga nöden. Men om detta än varit den ursprungliga meningen med ifrågavarande rörelse, så är det nu mera icke så. Minst af allt söka pantlånerörelsens idkare i vårt land, öfver hufvud taget åtminstone, förverkliga ofvan angifna uppgift. Tvärtom söka de att dels genom oskäligt höga räntor och dels genom frånvaro af nödig kontroll öfver åt hvilka personer lån lämnas, och öfver hvilka saker som belånas, erhålla de största möjliga inkomster af sin rörelse, sak samma om därvid många stackars fattiga mödrar och deras små värnlösa barn få sitta emellan på ett sätt, som är rent af upprörande, hvilket hvar och en, som varit i tillfälle att mera ingående studera dessa förhållanden, nogsamst vet.

Allvarliga röster hafva också höjts såväl inom som utom Riksdagen mot de förefintliga missförhållandena på här berörda område, och försök ha också gjorts att på lagstiftningens väg råda bot däremot, ehuru hittills utan framgång.

Så väcktes senast af herr J. Bengtsson i Bjärnalt vid 1906 års riksdag en motion, hvori han föreslog att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till författning angående ordnande af pantlånerörelsen i riket.

Lagutskottet afslog dock motionen, såsom det synes, hufvudsakligen på den grund, att utskottet ansåg, att pantlånerörelsen på lagstiftningens väg svåriligen låte sig bättre ordnas, än den blifvit genom föreskrifterna uti kungl. kungörelsen af den 7 november 1884. Erkännas måste ock, att ett fullt tillfredsställande ordnande af denna rörelse på lagstiftningens väg möter mycket stora svårigheter. Saken är dock af så allvarlig beskaffenhet, att man icke får låta svårigheterna afskräcka från ytterligare försök att råda bot mot de verkligen svåra missförhållandena, som nu förefinnas på de allra flesta platser i förening med denna rörelses be-
drifvande.

Jag tilltror mig ingalunda vara mäktig anvisa den bästa vägen, på hvilken denna högst viktiga fråga bäst och lyckligast skall kunna lösas, men jag vågar dock uttala den meningen, att därest pantlånerörelsen i vårt land, närmelsevis åtminstone, skall kunna fylla den uppgift, som ursprungligen därmed afsetts, så får den icke öfverlämnas åt enskilda personer eller bolag, som däri söka sig en förvärfskälla, ur hvilken de på kortast möjliga tid, men på sätt, som jag förut antydtt, ha till mål att skaffa sig förmögenhet. Genom denna anordning har pantlånerörelsen, som vore ämnad till de fattiges hjälp, blifvit för dem en källa till ökande af deras nöd och lidanden. Utom det att lättheten att där få låna penningar mången gång förleder den fattige till utgifter, som icke äro alldeles nödvändiga och hvilka i många fall icke heller skulle blifva gjorda, om nämnda möjlighet till erhållande af penningar icke funnits, så lämnas äfven här den största möjlighet för den pliktförgätne familjeförsörjaren och den notoriske drinkaren att belåna måhända det sista reella bohagsting, som finnes kvar i det utarmade hemmet, eller i brist på andra saker belåna sina egna, sin hustrus eller sina barns kläder för att sedan tillsammans med sina stallbröder suppa upp de därför erhållna penningarna.

Indirekt verkar ock pantlånerörelsen, såsom den nu i regel bedrifves, lockande och eggande på tjufven, och det är min bestämda öfvertygelse, att mången, som nu genom tjufnad kommit in på brottets bana, aldrig skulle ha kommit dit, om icke lättheten att i pantlåneinrättningen få utbyta det stulna mot reda penningar, gifvit frestelsen till brottet en sådan kraft. Lika säkert är ock, att nöden i mångt fattigt hem icke skulle

— åtminstone icke i en sådan hast, som nu ofta sker — blifva så stor, och hemmet så totalt utarmadt, om dessa pantlåneinrättningar icke funnos eller kanske rättare så bedrefvos, som nu sker.

Såsom jag förut sagt, anser jag, att därest pantlånerörelsen skall blifva till verklig nytta för dem, som den ju egentligen och uteslutande är ämnad att vara till hjälp, så bör den icke som ett slags näringsfång af enskilda personer eller bolag få utöfvas, utan bör dess utöfning uteslutande öfverlämnas åt kommunerna, hvilka, där omständigheterna sådant kräfva, böra vara skyldiga att inrätta sådan lånerörelse, hvilken då skulle stå under af kommunalmyndigheterna själfva anordnad, sträng kontroll. Naturligtvis skulle räntan i dessa inrättningar vara den lägsta möjliga, och endast så stor, som erfordras till förvaltningskostnadernas bestridande.

Med stöd af hvad jag sålunda andragit, tillåter jag mig vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbeta och för Riksdagen framlägga sådant förslag till lag angående pantlånerörelsens ordnande i vårt land, att denna rörelse må uteslutande handhafvas af kommunerna själfva och icke som näringsfång få bedrifvas af enskilda personer eller bolag.

Stockholm den 26 januari 1908.

J. Hellgren.

I motionen instämma:

S. H. Kvarnzelius.

Frithiof Söderbergh.

J. M. Juhlén.

Gottfr. Thavenius.